

RICHTLIJNEN TEN AANZIEN VAN INTERNATIONALE BESCHERMING NR. 9:

Claims voor vluchtelingenstatus gebaseerd op seksuele geaardheid en/of genderidentiteit in het kader van artikel 1A(2) van het Vluchtelingenverdrag uit 1951 en/of het Protocol uit 1967 aangaande de status van vluchtelingen

Dit document bevat een niet-officiële vertaling van de paragrafen 57 en 62 tot en met 66 van de Richtlijnen ten aanzien van Internationale bescherming Nr. 9 van de Hoge Commissaris voor de Vluchtelingen van de Verenigde Naties (UNHCR) uitgebracht in het kader van het mandaat van UNHCR zoals neergelegd in het Statuut van het Bureau van de Hoge Commissaris voor de Vluchtelingen van de Verenigde Naties en in combinatie met artikel 35 van het Vluchtelingenverdrag uit 1951 en artikel II van het Protocol uit 1967.

De originele tekst van deze Richtlijnen zijn in het Engels en beschikbaar op Refworld via: <http://www.unhcr.org/refworld/docid/50348afc2.html>.

IV. INHOUDELIJKE ANALYSE

[...]

F. *SUR PLACE CLAIMS*

57. Een *sur place* claim ontstaat na aankomst in het land van toevlucht, hetzij als gevolg van de activiteiten van de aanvrager in het land van toevlucht, hetzij als gevolg van gebeurtenissen die zich hebben voorgedaan of die zich voordoen in het land van herkomst van de aanvrager sinds diens vertrek. *Sur place* claims kunnen ook ontstaan als gevolg van veranderingen in de persoonlijke identiteit of in de genderexpressie van de aanvrager na zijn of haar aankomst in het land van toevlucht. Hierbij moet worden opgemerkt dat sommige LHBTI-aanvragers zich mogelijkwijze niet als LHBTI hebben geïdentificeerd vóór hun aankomst in het land van toevlucht of bewust hebben besloten geen uiting te geven aan hun seksuele geaardheid of genderidentiteit in hun land van herkomst. Hun vrees voor vervolging kan aldus ontstaan of tot uitdrukking komen terwijl ze in het land van toevlucht zijn, hetgeen aanleiding geeft tot een 'sur place' claim. Veel van deze aanvragen ontstaan wanneer een LHBTI-persoon zich gaat bezighouden met politiek activisme of mediawerk of wanneer hun seksuele geaardheid door anderen wordt onthuld.

V. PROCEDURELE KWESTIES

[...]

Geloofwaardigheid en het vaststellen van de seksuele geaardheid en/of genderidentiteit van de aanvrager.

62. Het vaststellen van de LHBTI-achtergrond van de aanvrager is in wezen een kwestie van geloofwaardigheid. De beoordeling van de geloofwaardigheid in dergelijke gevallen dient op een geïndividualiseerde en integere wijze uitgevoerd te worden. Het verkennen van elementen rond de persoonlijke percepties, gevoelens en ervaringen van anders-zijn, stigmatisering en schaamte helpen de beslisser meestal meer bij het vaststellen van de seksuele geaardheid of de genderidentiteit van de aanvrager dan een focus op seksuele activiteiten.¹¹⁸
63. Zowel open als specifieke vragen die op een niet-veroordelende wijze zijn geformuleerd kunnen de aanvrager op een niet-confronterende manier in staat stellen om zijn of haar asielaanvraag uit te leggen. Het ontwikkelen van een vragenlijst ter voorbereiding van het interview kan nuttig zijn. Het is echter belangrijk om in gedachten te houden dat er geen magische formule is voor vragen die gesteld moeten worden en dat er geen verzameling "juiste" antwoorden als reactie op deze vragen bestaat. Nuttige onderwerpen waarover vragen zouden kunnen worden gesteld omvatten:
- i. **Zelfidentificatie:** Zelfidentificatie als een LHBTI-persoon moet worden beschouwd als een indicatie van de seksuele geaardheid en/of genderidentiteit van de aanvrager. De sociale en culturele achtergrond van de aanvrager kan invloed hebben op hoe de persoon zichzelf identificeert. Sommige LHB-personen kunnen bijvoorbeeld een diepe schaamte en/of geïnternaliseerde homofobie hebben, waardoor ze hun seksuele geaardheid ontkennen en/of verbaal en fysiek gedrag aannemen dat in overeenstemming is met heteroseksuele normen en rollen. Aanvragers uit zeer intolerante landen kunnen bijvoorbeeld aarzelen om zichzelf te identificeren als LHBTI. Dit sluit niet uit dat de aanvrager een claim heeft die gebaseerd is op seksuele geaardheid of genderidentiteit als er andere indicatoren aanwezig zijn.
 - ii. **Jeugd:** In sommige gevallen kunnen LHBTI-personen voordat ze hun eigen identiteit volledig begrijpen, zich 'anders' voelen als kind. In voorkomende gevallen kan het nuttig zijn om deze ervaring van 'anders-zijn' te verkennen om de identiteit van de aanvrager vast te stellen. De essentiële aantrekkingskrachten die de basis vormen voor de seksuele geaardheid in de volwassenheid kunnen ontstaan in de periode tussen halverwege de kindertijd en de vroege adolescentie,¹¹⁹ terwijl sommige mensen zich pas later in hun leven tot hetzelfde geslacht aangetrokken voelen. Evenzo kan het voorkomen dat individuen zich pas geheel bewust worden van hun genderidentiteit tijdens de adolescentie, vroege volwassenheid of later in het leven, omdat de gedragsregels voor de diverse genders in veel samenlevingen tijdens de kindertijd minder aan regels is gebonden of streng is dan in de (vroege) volwassenheid.
 - iii. **Zelfrealisatie:** De uitdrukking "uit de kast komen" kan zowel verwijzen naar het proces van zelfacceptatie van een LHBTI-persoon, als naar het proces van communiceren over zijn of haar identiteit naar anderen. Vragen over deze beide processen van het "uit de kast komen" of zelfrealisatie kunnen een nuttige manier zijn om de aanvrager te laten praten over zijn of haar identiteit, zowel over ervaringen in het land van herkomst als in het land van asiel. Sommige mensen weten bijvoorbeeld al lang dat ze LHBTI zijn voordat ze, bijvoorbeeld, werkelijk relaties aangaan met anderen en/of hun identiteit openlijk uiten. Sommigen kunnen bijvoorbeeld seksueel actief zijn (met partners van hetzelfde geslacht en/of partners van het andere geslacht) voordat ze hun seksuele geaardheid duidelijk benoemen. Vooroordelen en discriminatie kunnen het moeilijk maken voor mensen om hun seksuele geaardheid en/of genderidentiteit te accepteren en het kan dus een langzaam proces zijn.¹²⁰
 - iv. **Genderidentiteit:** Het feit dat een transgender asielzoeker nog geen medische behandeling heeft ondergaan of andere stappen heeft ondernomen om te zorgen dat zijn of haar uiterlijke verschijning in overeenstemming is met hun genderidentiteit, moet niet worden beschouwd als bewijs dat de persoon niet transgender is. Sommige transgender personen identificeren zich met hun gekozen identiteit zonder medische behandeling in het kader van hun transitie, terwijl anderen geen toegang hebben tot

¹¹⁸ UNHCR, Summary Report of Informal Meeting of Experts, para. 32. [UNHCR, "Summary Report, Informal Meeting of Experts on Refugee Claims relating to Sexual Orientation and Gender Identity", 10 September 2011, <http://www.unhcr.org/refworld/docid/4fa910f92.html>.]

¹¹⁹ APA, Sexual Orientation and Homosexuality. [American Psychological Association, "Sexual Orientation and Homosexuality" (hierna "APA, Sexual Orientation and Homosexuality"), available at: <http://www.apa.org/helpcenter/sexual-orientation.aspx>.]

¹²⁰ APA, Sexual Orientation and Homosexuality.

een dergelijke behandeling. Het kan nuttig zijn om vragen te stellen over eventuele stappen die een transgender asielzoeker heeft genomen voor zijn of haar transitie.

- v. Non-conformiteit: LHBTI-aanvragers kunnen opgegroeid zijn in een cultuur waarin hun seksualiteit en/of genderidentiteit beschamend of taboe is. Als gevolg daarvan kunnen zij op een bepaald punt in hun leven worstelen met hun seksuele geaardheid of genderidentiteit. Dit kan ertoe leiden dat ze zich afkeren van hun familie, vrienden, gemeenschappen of de samenleving in het algemeen, of tegenover ze komen te staan. Ervaringen van afkeuring en van "anders zijn" of "de andere te zijn" kunnen leiden tot gevoelens van schaamte, stigmatisering of isolatie.
- vi. Familierelaties: Asielzoekers kunnen hun seksuele geaardheid en/of genderidentiteit al dan niet aan familieleden hebben kenbaar gemaakt. Deze onthullingen kunnen zeer problematisch zijn en kunnen leiden tot gewelddadige en beschimpende reacties van familieleden. Zoals hierboven is opgemerkt, een asielzoeker kan gehuwd of gescheiden zijn en/of kinderen hebben. Deze factoren op zichzelf betekenen niet dat de aanvrager niet LHBTI is. Als er twijfels ontstaan over de geloofwaardigheid van een aanvrager die getrouwd is, kan het goed zijn om de aanvrager een paar vragen te stellen over de redenen voor het huwelijk. Als de aanvrager een consistente en redelijke verklaring kan geven waarom hij of zij getrouwd is en/of kinderen heeft, moet dit gedeelte van de getuigenis geloofwaardig worden bevonden.¹²¹
- vii. Romantische en seksuele relaties: De relaties van de aanvrager met, en de aantrekkingskracht tot, partners, of hun hoop op toekomstige relaties, zullen meestal deel uitmaken van de getuigenis van LHBTI-personen. Niet iedereen heeft echter al romantische of seksuele relaties gehad; dit geldt met name voor jonge LHBTI-personen. Het feit dat een aanvrager nog geen relatie(s) had in het land van herkomst hoeft niet perse te betekenen dat hij of zij niet LHBTI is. Het kan eerder een aanwijzing zijn dat hij of zij heeft geprobeerd om schade te voorkomen. Waar de aanvrager een seksuele relatie met een partner van hetzelfde geslacht heeft of heeft gehad moeten beslissers integer omgaan met vragen over huidige relaties en relaties in het verleden, omdat het gaat om persoonlijke informatie waarde aanvrager wellicht terughoudend over is in de context van een interview. Gedetailleerde vragen over het seksleven van de aanvrager dienen te worden vermeden. Dit is geen effectieve methode voor de vaststelling van de gegrondheid van de vrees van de aanvrager voor vervolging op grond van zijn of haar seksuele geaardheid en/of genderidentiteit. Hoorambtenaren en beslissers moeten in gedachten houden dat seksuele geaardheid en genderidentiteit iemands identiteit betreffen, ongeacht of deze identiteit zich heeft gemanifesteerd door middel van seksuele handelingen.
- viii. Relatie met de samenleving: Vragen over de kennis van de aanvrager van LHBTI-contactpersonen, -groepen en -activiteiten in het land van herkomst en asiel kunnen nuttig zijn. Het is echter belangrijk om op te merken dat aanvragers die in het land van herkomst niet open waren over hun seksuele geaardheid of genderidentiteit mogelijk niet zullen beschikken over informatie over LHBTI-ontmoetingsplaatsen of -cultuur. Onwetendheid over algemeen bekende ontmoetingsplaatsen en activiteiten voor LHBTI-groepen is, bijvoorbeeld, niet noodzakelijkerwijs een indicatie van gebrek aan geloofwaardigheid van de aanvrager. Gebrek aan betrokkenheid bij andere leden van de LHBTI-gemeenschap in het land van asiel of het zich niet aansluiten bij LHBTI-groepen aldaar kan worden verklaard door economische factoren, geografische locatie, taal en/of culturele barrières, gebrek aan mogelijkheden, persoonlijke keuzes of angst voor ontmaskering.¹²²
- ix. Religie: Indien de persoonlijke identiteit van de aanvrager is verbonden met zijn/haar geloof, godsdienst en/of levensovertuiging, kan het nuttig zijn om dit te onderzoeken als een extra aspect van zijn of haar getuigenis over zijn of haar seksuele geaardheid of genderidentiteit. De invloed van religie in het leven van LHBTI-personen kan complex, dynamisch en een bron van ambivalentie zijn.¹²³

Bewijsvraagstukken

64. De eigen getuigenis van de aanvrager is de primaire en vaak enige bron van bewijs, met name waar sprake is van vervolging door leden van de familie of de gemeenschap. In gevallen waar sprake is van gebrek aan informatie over het land van herkomst zal de beslisser uitsluitend op de verklaringen van de aanvrager moeten afgaan. Normaal gesproken moet een interview volstaan om het verhaal van de aanvrager aan het licht te brengen.¹²⁴ Van aanvragers mag nooit worden verwacht of gewenst dat zij

¹²¹ USCIS, Guidance for Adjudicating LHBTI Claims, pp. 39–40. [US Citizenship and Immigration Services, "Guidance for Adjudicating Lesbian, Gay, Bisexual, Transgender and Intersex (LGBTI) Refugee and Asylum Claims", 27 december 2011, <http://www.unhcr.org/refworld/docid/4f269cd72.html>.]

¹²² In *Essa v. Canada (Minister of Citizenship and Immigration)*, 2011 FC 1493, Canada, Federal Court, 20 december 2011, <http://www.unhcr.org/refworld/docid/4f901c392.html>, paragrafen 30–31, stelde het Federale Hof dat het niet redelijk was te insisteren dat een homoseksuele asielzoeker kennis van ontmoetingsplaatsen voor homoseksuelen zou moeten hebben, of zulke ontmoetingsplaatsen bezocht zou moeten hebben.

¹²³ APA, Practice Guidelines for LGB Clients. [APA, "Practice Guidelines for Psychological Practice with Lesbian, Gay, and Bisexual Clients", <http://www.apa.org/pi/lgbt/resources/guidelines.aspx?item=3>.]

¹²⁴ UNHCR, *Handbook*, paras. 196, 203–204. [UNHCR, *Handbook on Procedures and Criteria for Determining Refugee Status under the 1951 Convention and the 1967 Protocol Relating to the Status of Refugees*, HCR/1P/4/ENG/REV. 3, paras. 51–53.]

documentair of fotografisch bewijs van intieme handelingen overleggen. Het is ook ongepast om van een paar te verwachten dat ze tijdens een interview door middel van fysieke gebaren hun seksuele geaardheid demonstreren.

65. Het medisch "testen" van de seksuele geaardheid van de aanvrager is een schending van fundamentele mensenrechten en mag niet worden gebruikt.¹²⁵ Anderzijds kan medisch bewijs van transitie-gerelateerde chirurgie, hormonale behandelingen of biologische kenmerken (in het geval van interseksuele personen) het persoonlijke verhaal bevestigen.
66. Vaak ontbreekt relevante en specifieke informatie over de omstandigheden en de bejegening van LHBTI-persoonen in het land van herkomst. Dit moet niet automatisch tot de conclusie leiden dat de aanspraak van de aanvrager ongegrond is of dat er geen sprake is van vervolging van LHBTI-persoonen in dat land.¹²⁶ De mate waarin internationale organisaties en andere groepen misstanden met betrekking tot LHBTI-persoonen kunnen monitoren en documenteren blijft beperkt in veel landen. Meer activisme is vaak beantwoord met aanvallen op mensenrechtenactivisten, waardoor hun mogelijkheden om overtredingen te documenteren worden ingeperkt. De stigmatisering die verbonden is aan kwesties op het gebied van seksuele geaardheid en/of genderidentiteit draagt er ook toe bij dat incidenten niet worden gemeld. Informatie kan vooral schaars zijn met betrekking tot bepaalde groepen, met name biseksuele, lesbische, transgender en interseksuele personen. Het is van wezenlijk belang om te voorkomen dat automatisch conclusies worden getrokken op basis van informatie over slechts één groep; deze informatie kan echter in bepaalde omstandigheden wel dienen als een aanwijzing voor de situatie van de aanvrager.

¹²⁵ See further, "UNHCR's Comments on the Practice of Phallometry in the Czech Republic to Determine the Credibility of Asylum Claims based on Persecution due to Sexual Orientation", April 2011, available at: <http://www.unhcr.org/refworld/docid/4daeb07b2.html>.

¹²⁶ See, for example, *Molnar v. Canada*, voetnoot 39. [*Molnar v. Canada (Minister of Citizenship and Immigration)*, 2005 FC 98, Canada, Federal Court, 21 January 2005, <http://www.unhcr.org/refworld/docid/4fe81df72.html>.]